

5234

۲۰
۱۰۰
۵۵۵
۵۵۵

www.ketab.ir

تقدیم به

بکاک اعضای خانواده ؛ همسر مهربان و عزیز و

فرزندان دلبند ؛ ناز دختر و شیر پسر

آنان که وجودشان همه رحمت ، مهر و محبت بود؛

چنان که صادقانه در این راه پرفراز و نشیب یاری رساندند

و همه کسانی که در این پژوهش حمایت کردند.

سرشناسه

ژواکو، میشل، ۱۸۶۰-۱۹۱۸م. Zevaco, Michel

عنوان و نام پدید آورنده : مسخره درباری یا رمان تریبوله (رمان تاریخی) نگارش میشل ژواکو؛ ترجمه خلیل ثقفی (اعلم الدوله)؛ پژوهش و تصحیح سیدمهدی سیدقطبی.

مشخصات نشر

قم: نظاره، ۱۳۹۸.

مشخصات ظاهری

۲ ج.

شابک

۹۷۸-۶۰۰-۷۹۷۰-۱۴-۴

وضعیت فهرست نویسی : فیپا

موضوع

داستان‌های فرانسه—قرن ۱۹م.

موضوع

French fiction—19th century

شناسه افزوده

ثقفی، خلیل، ۱۲۳۸-۱۳۲۳؛ مترجم

رده‌بندی کنگره

PQ ۵۲۸

رده‌بندی دیویی

۸۲۲.۸

شماره کتابشناسی ملی

۵۸۰.۹۶۹

مسخره‌درباری یا رمان تریبوله

(رمان تاریخی)

(جلد اول و دوم)

نگارش:

میشل زواکو

ترجمه:

خلیل ثقفی (اعمال الدوله)

پژوهش و تصحیح:

سیدمهدی سیدقطبی

انتشارات نظاره

مسخره‌درباری یا رمان تریبوله (رمان تاریخی)

(جلد اول و دوم)

نگارش: میشل زواکو

ترجمه: خلیل ثقفی (اعلم الدوله) و قصر فتن بلو

نگارش: لوئیس تارسوت و موريس شارلوت

ترجمه: حاجب نيره عظمی قاجار دوگو

پژوهش و تصحيح: سيدمهدی سيد قطبی

طراح جلد: سمانه صادقی

ناشر: نظاره

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۸

چاپ و صحافی: پردیس دانش

تیراژ: ۳۰۰

قیمت: ۷۵۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۶۹۸-۰۷-۸

*هرگونه انتشار جزئی یا کلی این اثر به صورت الکترونیکی یا کاغذی و همچنین اقتباس

برای نگارش فیلمنامه، نمایشنامه یا داستان بدون اجازه کتبی از مولفان ممنوع است

راه‌های ارتباط با پژوهشگر:

ایمیل: Mehdi.qotbi@gmail.com

همراه و تلگرام: ۰۹۱۵۵۵۹۰۸۱۱

کانال: <https://t.me/mehdighotbi>

اینستاگرام: <https://www.instagram.com/mehdi.qotbi>

وبلاگ: <http://mehdiqotbi.blogfa.com>

فهرست مندرجات

۱۳.....	مقدمه
۱۳.....	سخن‌داری یا رمان تریبوله
۱۵.....	میشل زواکو
۱۶.....	خلیل نقفی (اعلام الدوله)
۱۸.....	کتاب حاضر
۲۱.....	جلد اول
۲۳.....	کتاب اول: گمشدگان
۲۵.....	فصل اول: پادشاه
۳۴.....	فصل دوم: میرغضب
۴۲.....	فصل سوم: مسخره‌درباری
۴۷.....	فصل چهارم: آدم رذل
۵۴.....	فصل پنجم: مادر
۵۷.....	فصل ششم: دخمه
۶۱.....	فصل هفتم: قولی که اتین دوله داده بود
۶۷.....	فصل هشتم: دو پدر

فصل نهم: کلاتر شهر	۸۲
فصل دهم: مادام فرن	۹۲
کتاب دوم: عشق و نفرت	۱۰۳
فصل اول: لویولا و پادشاه فرانسه	۱۰۵
فصل دوم: دختر شاه	۱۱۴
فصل سوم: تفصیل عید	۱۱۸
فصل چهارم: مانفرد	۱۳۲
فصل پنجم: دو برادر	۱۳۷
فصل ششم: مادام فرن	۱۴۵
فصل هفتم: کشش و کلاتر	۱۵۲
فصل هشتم: دوشس کو حک و تربیوله	۱۵۶
فصل نهم: همسر شاه	۱۶۵
فصل دهم: رنگ شبانی یا آهنگ کوستان	۱۷۱
کتاب سوم: مخمصه	۱۸۱
فصل اول: شوالیه دو راگاستنس	۱۸۳
فصل دوم: شرح گرفتاری ژیلت	۱۸۷
فصل سوم: گرفتاری اتین دوله	۱۹۴
فصل چهارم: اقدامات تربیوله	۱۹۸
فصل پنجم: منگمری	۲۰۵
فصل ششم: جستجوهای تربیوله	۲۱۰
فصل هفتم: شوالیه دو راگاستنس	۲۱۹

۲۳۰	فصل هشتم: پرنسس بناتریکس.....
۲۳۵	فصل نهم: ملاقات شوالیه و منکلار.....
۲۴۶	فصل دهم: تغییر جا و منزل.....
۲۵۵	کتاب چهارم: هوسرانی.....
۲۵۷	فصل اول: هوسکاری فرانسوای اول.....
۲۷۲	فصل دوم: مرض مسری مهلک.....
۲۸۳	فصل سوم: خیالات لوا یولا.....
۲۸۶	فصل چهارم: پسر اتین دوله.....
۲۹۳	فصل پنجم: محبس اتین دوله.....
۲۹۸	فصل ششم: اقدامات بی ثمر.....
۳۰۳	فصل هفتم: آشیانه عشق.....
۳۱۴	فصل هشتم: قول شاه و قول دکتر.....
۳۱۷	فصل نهم: شیشه دوا.....
۳۲۰	فصل دهم: از نظر پنهان.....
۳۲۹	جلد دوم.....
۳۳۱	کتاب اول: خشم و هیاهو.....
۳۳۳	فصل اول: قلعه قلندران.....
۳۴۳	فصل دوم: ترتیبات دفاع.....
۳۴۶	فصل سوم: شیخون کلانتر.....
۳۵۱	فصل چهارم: فرتوته.....
۳۵۸	فصل پنجم: پرنسس بناتریکس.....

فصل ششم: مسیو فلوریال	۳۶۲
فصل هفتم: مغضوبیت منکلاز	۳۶۸
فصل هشتم: ملاقات منکلاز و لویولا	۳۷۱
فصل نهم: وصیت‌نامه اتین دوله	۳۷۵
فصل دهم: فتن بلو	۳۷۸
کتاب دوم: تماشا و تحسین	۳۸۵
فصل اول: عمارت فتن بلو	۳۸۷
فصل دوم: چاپار ماریس	۳۹۲
فصل سوم: میدان مبر	۳۹۷
فصل چهارم: بعد از اجرا	۴۰۴
فصل پنجم: فرتوته	۴۰۷
فصل ششم: کنت دو منکلاز	۴۱۴
فصل هفتم: پسر کلانتر کبیر	۴۲۰
فصل هشتم: ملاقات پدر و پسر	۴۲۵
فصل نهم: رئیس انجمن مذهبی	۴۳۲
فصل دهم: کلانتر کبیر و فانوس دستی	۴۳۷
کتاب سوم: سزای اعمال	۴۴۹
فصل اول: مادر ژیلت	۴۵۱
فصل دوم: میر غضب باشی	۴۵۹
فصل سوم: گرفتار شدن لویولا	۴۶۲
فصل چهارم: مسافرت لویولا	۴۶۸

۴۷۱	فصل پنجم: دیوانه
۴۷۶	فصل ششم: پدر قاتل پدر
۴۷۸	فصل هفتم: مادام فرن
۴۸۶	فصل هشتم: انجام کار یحیی
۴۸۸	فصل نهم: دو نفر سوار
۴۹۱	فصل دهم: پرنسس بثاتریکس
۴۹۵	کتاب چهارم: مجسمه نیکی
۴۹۷	فصل اول: مسافرت مرجانه دیوانه
۵۰۲	فصل دوم: اجرای حکم شاه
۵۰۵	فصل سوم: مادر و دختر
۵۱۳	فصل چهارم: تربیله و منگمری
۵۲۱	فصل پنجم: اوقات تلخی های شاه
۵۲۴	فصل ششم: تک عمارت
۵۳۰	فصل هفتم: ترتیب استخلاص
۵۳۲	فصل هشتم: اشتداد مرض شاه
۵۳۴	فصل نهم: عمارت رامبویه
۵۳۷	فصل دهم: شش سال بعد

مقدمه

مسخره‌درناری یا رمان تریبوله

نوشتن داستان‌های تاریخی برای خود فلسفه‌ای دارد. فلسفه آن این است که خوانندگان ضمن یک سلسله حوادث شیرین و سرگرم‌کننده، حوادثی که با روح و احساسات بشر سر و کار دارد، وقایع تاریخی صحیح کشور خود یا ممالک دیگر را بیاموزند، از سرگذشت حقیقی و خصوصیات اخلاقی شخصیت‌های تاریخی آگاه شوند و از آداب، رسوم، طرز حکومت، تحولات سیاسی آن کشورها در مرحله معینی مطلع گردند. به عبارت دیگر علت انتشار این داستان‌ها این است که مردم به آسان‌ترین وجهی وقایع تاریخی را فراگیرند و با حوادث تاریخی آشنا شوند.

به همین مناسبت مبتکرین و استادان این فن مانند الکساندر دوما، اوژن سو، جرجی زیدان و غیره حوادث حقیقی تاریخی را چنان با داستان‌های عشقی و قهرمانی آمیخته‌اند که خوانندگان آنها را با کمال میل و اشتیاق می‌خوانند و ضمن تفریح و سرگرمی با تاریخ کشورها نیز آشنا می‌شوند.

میشل زواکو نویسنده و روزنامه‌نگار فرانسوی خالق آثاری عموماً تاریخی و پر ماجراست که در قرن حاضر با اقبال عامه رو به رو شده‌است. پاورقی‌های زواکو در روزنامه‌های مختلف باعث اعتبار و افزایش تیراژ آنها می‌گردد و ژان پل

سارتر که هنوز نوجوانی پیش نبود از داستان‌های جذاب او به نام شوالیه پاردایان لذت می‌برد.

رمان «مسخره‌درباری یا تریبوله» که داستان تاریخی باشد. تقریباً تمام قهرمانان اصلی این داستان واقعیت تاریخی دارند و صحنه‌های مهم داستان واجد اصالت تاریخی می‌باشد. علاوه بر این کوشش شده است وضع زندگی مردم، تشکیلات دولتی، آداب و عادات دربار و غیره آنطور که در این دوره برقرار بوده است بیان شود. به این ترتیب خوانندگان با مطالعه منظم این کتاب نه تنها با یک داستان شیرین و خواندنی که آکنده از ماجراهای عشقی و قهرمانی و توطئه‌های عجیب و مرموز است سرگرم و مشغول شده‌اند بلکه با وقایع یکی از پرهیجان‌ترین و حساس‌ترین دوره‌های تاریخی فرانسه یعنی زمان فرانسوای اول نیز آشنا گردیده‌اند.

در داستان «مسخره‌درباری» سرنوشت مانفرد، جوان بی‌باک و دلاوری را ملاحظه خواهید کرد که در پرتو عشق بی‌آلایش خود به ژیل و قهرمانی‌های شگفت‌انگیز خود چگونه در برابر ظلم و ستم‌های زمان مبارزه می‌نماید.

در «مسخره‌درباری» سرنوشت رقت‌انگیز فرانسوای اول؛ پادشاه فرانسه را مطالعه خواهید نمود که در اثر عشق سوزان به زنان بی‌وفا نابودی کشنده می‌شود و منشاء یک سلسه حوادث عجیب می‌گردد.

در بانوی ارس با رقابت‌های عجیبی که میان بانوان درباری فرانسه وجود داشته و از دسیسه‌های سیاسی که میان سیاستمداران آن زمان جریان می‌یافت، آگاه می‌شوید.

البته شخصیت‌های دیگری نیز مانند منکلار، تریبوله، لانتته، مادام فرن، لوابولا، شوالیه دوراگاستنس، پرنسس بئاتریکس و اتین دوله نیز در این رمان وجود دارند که در جای خود هنرنمایی خواهند کرد.

تمام این حوادث تاریخی با پیوند تخیلات و داستانرایی به یکدیگر مربوط گردیده و داستان جذاب و خواندنی «مسخره درباری یا تریبوله» را تشکیل داده است.

میشل زواگو

میشل زواگو (Michel Zévaco) نویسنده پرآوازه فرانسوی قرن نوزدهم و بیستم است که در ۱۸۶۰ در جزیره کُرس به دنیا آمد. وی هم عصر الکساندر دوما بود.

زواگو رشته ادبیات خواند و فارغ التحصیل شد و ابتدا به تدریس و سپس به کارهای ادبی از جمله نگارش داستان‌های تاریخی در پاورقی روزنامه‌ها پرداخت. وی روحیه‌ای آتومنتانه و ستم‌گریز داشت و چون از طبقه محروم کشورش برخاسته بود می‌کوشید تا دردهای این قشر را در رمان‌هایش ترسیم کند. قهرمانان آثارش اغلب از این طبقه‌اند و همواره پهلوان و ستم‌ستیز.

زواگو در آثارش به افشای ماسک سلاطین، فساد و عشرت‌جویی درباریان می‌پردازد تا خواننده، موقعیت تلخ شخصیت‌های حق‌طلب داستان را دریابد.

میشل زواگو سرانجام در روز هشتم اوت ۱۹۱۸ در سن ۵۸ سالگی در اوپون زندگی را بدرود گفت. او علاوه بر فعالیت‌های ادبی با رجال حکومت وقت فرانسه نیز جدال‌هایی لفظی داشت و زمانی از عمرش را در زندان به سر برد.

زواگو وقتی به سن چهل سالگی می‌رسد ازدواج می‌کند و صاحب پنج فرزند می‌گردد. وی پله‌های ترقی و شهرت را یکی پس از دیگری بالا می‌رود و طی ۱۸ سال ۳۰ عنوان کتاب منتشر می‌سازد.

آثار: پاردایان‌ها (۱۰ جلد)، نوستراداموس (جادوگر مرموز)، دو خواهر (۲ جلد)، شوالیه قهرمان، اشکهای دلچک (تریبوله)، صخره عشق، کاپیتان، بوریدان:

پهلوان برج نل، قصر سن پل، ژان دلاور، ملکه ایزابو، ملکه آن، حماسه عشق، رز ماری، شواله دسس، گل‌های پاریس، پسر راسپوتین، لوئی سیزدهم (دختر شجاع)، لوکرس برژیا.

خلیل ثقفی (اعلم الدوله)

خلیل ثقفی (اعلم الدوله) (۱۲۴۱-۱۳۲۳ خورشیدی) پزشک، سیاستمدار، نویسنده و مترجم دوره قاجار و یکی از نخستین دانش‌آموختگان رشته پزشکی جدید در ایران بود. او پزشکی سنتی را از پدرش حاج میرزا عبدالباقی اعتضادالاطباء از پزشکان سنتی آن دوره، آموخته بود.

وی پسر حاج میرزا عبدالباقی اعتضادالاطباء پزشک بنام تهران و برادر بزرگتر متین‌السلطنه نماینده مجلس و مدیر روزنامه عصر جدید بود. وی پس از فراگیری مقدمات ادبیات فارسی و عربی به تحصیلات عالی پرداخت و طب سنتی و حکمت الهی را نزد پدر و هیئت و نجوم و علوم ریاضی و طبیعی را نزد میرزا محمدعلی شیرازی فراگرفت. در سال ۱۲۵۹ در رشته طب در دارالفنون مشغول به تحصیل شد و سه سال بعد موفق به دریافت نشان علمی گردید و به عنوان مدرس در دارالفنون به تدریس پرداخت. در ۱۲۶۵ به عنوان پزشک در وزارت امور خارجه استخدام گردید و یکسال بعد با دریافت نشان علم از دارالفنون فارغ‌التحصیل شد. احتمالاً وی نخستین دانش‌آموخته ایرانی رشته پزشکی در داخل کشور بود که «دکتر» خوانده شد.

ثقفی در ۱۲۷۳ به توصیه تولوزان، پزشک مخصوص ناصرالدین شاه قاجار، برای ادامه تحصیل در رشته پزشکی عازم پاریس شد و تولوزان شخصاً اجازه عزیمت او را از شاه گرفت. وی از ۱۲۷۳ تا ۱۲۷۷ در پاریس و مدتی نیز در وین درس خواند. در ۱۲۷۶ نشان علمی و عنوان شوالیه را از دولت فرانسه گرفت و در

۱۲۷۷ به ایران بازگشت. ثقفی پس از ورود به ایران به دربار راه یافت و در ۱۲۷۷ به همراه هیئتی برای معالجه شاهزاده ملک منصورمیرزا شعاع‌السلطنه، فرزند مظفرالدین شاه قاجار، به آلمان اعزام شد. او پس از بازگشت از این سفر، به عنوان پزشک مخصوص مظفرالدین شاه برگزیده شد و در اغلب سفرهای شاه همراه او بود در سال ۱۲۸۱ شاه لقب اعلم‌الدوله را به وی اعطا کرد.

گفته شده است که همزمان با خیزش مردمی در اوایل انقلاب مشروطه، اخبار و رفايع اتفاق افتاده را اعلم‌الدوله به اطلاع مظفرالدین شاه می‌رسانده و در جهت می‌نظر شاه مؤثر بوده و حتی گفته شده است که فرمان مشروطه را ثقفی به شاه دیکته کرده است. هرچند از میان نامه‌های قوام‌السلطنه این آگاهی‌ها استنباط می‌شود ولی در خطرات مخبرالسلطنه ذکر از نقش ثقفی بمیان نیامده است.

پس از مرگ مظفرالدین شاه جانشین او محمدعلی شاه برای بی‌اعتبار کردن امضای فرمان مشروطیت دستور داد تا گواهی اختلال مشاعر مظفرالدین شاه را در هنگام امضای فرمان مشروطیت تهیه کنند و به تأیید پزشکان دربار برسانند، اما ثقفی از امضای این گواهینامه امتناع کرد و پس از توقیف اموالش به فرانسه گریخت و در آنجا با ایجاد انجمن ایران جوان به مبارزه و مخالفت با استبداد صغیر ادامه داد.

ثقفی پس از فتح تهران و فرار محمدعلی شاه به تهران مراجعت کرد و اولین رئیس بلدیة تهران شد. پس از سه سال عازم اروپا گردید و سرکسول ایران در سوئیس شد. اعلم‌الدوله چهل سال آخر عمر خود را بیشتر مصروف طبابت، تألیف و ترجمه نمود و در ۷ فروردین ۱۳۲۳ در تهران فوت نمود و در امامزاده عبدالله شهری دفن گردید.

از مجموع ۳۳ جلد کتاب و رساله می‌توان به موارد زیر اشاره نمود:

تألیف: مقالات گوناگون مقالات تاریخی، سیاسی، ادبی، اجتماعی، صد و پنجاه مقاله یادگار عصر جدید، کتاب کلاسیک: صد حکایت، هزار و یک حکایت، کلید شناسایی در عالم غیر مرئی، فرهنگ فارسی - فرانسه با شواهد شعری، هفتاد و یک مقاله معرفه الروح، کلید زندگی، یا، هزار و یک نصیحت، تربیت نامه، رساله در علم شیمی کتاب تشریح.

ترجمه: سر کنت مونت کریستو / اثر ژول لرمینا، رساله جراحی دکتر آلبو، تراپوتک.

کتاب حاضر

رمان تاریخی «مسخره‌درباری یا تریبوله»^۱ ابتدا در ۱۸۰ قسمت به صورت پاورقی در روزنامه جمهوری کُرچک^۲ سوسیالیست (La Petite République Socialiste) از ۴ نوامبر ۱۹۰۰ تا ۴ مه ۱۹۰۱ منتشر گردید. انتشارات فایارد، کتاب محبوب^۳ این رمان را در دو جلد در سال ۱۹۱۰ میلادی به صورت کتاب چاپ نمود:

جلد اول: تریبوله^۴ در ۵۵ فصل و ۴۴۶ صفحه و جلد دوم: دادگاه معجزات^۵ در ۴۶ فصل و ۴۴۹ صفحه.

همین ناشر به سال ۱۹۴۸ نسخه کوتاه شده تریبوله و سال ۱۹۵۶ نسخه کوتاه شده دادگاه معجزات را منتشر کرد.

اعلم الدوله با ترجمه مسخره‌درباری در واقع کسی است که میشل زواکر را به جامعه ایرانی معرفی کرد. نسخه‌ای که اعلم الدوله در سال اوایل ۱۹۱۶ میلادی

^۱ Triboulet: grand roman de Cape et d'Epee.

^۲ La Petite République Socialiste.

^۳ Fayard, Le Livre populaire.

^۴ Triboulet.

^۵ La Cour des Miracles.

(برابر با ۱۳۳۴ قمری) برابر اوایل ۱۲۹۵ شمسی ترجمه و در روزنامه عصر جدید منتشر کرده است بر اساس ویرایش دو جلدی منتشره در سال ۱۹۱۰ است که شرح کامل آن در بالا ارائه شد. اما مترجم خود را مقید به ترجمه کامل و رعایت فصل‌بندی نویسنده ندانسته بلکه با حفظ چارچوب و سبک نویسنده، به گزینش و ادغام برخی فصل‌ها با یکدیگر پرداخته و هر جلد را در قالب در چهار کتاب و هر کتاب را در ده فصل ارائه نموده است.

به هر حال نگارش تدریجی و انتشار همزمان کتاب مسخره‌درباری (تریپوله) در روزنامه علاوه بر بروز غلط‌های چاپی، باعث برخی اشکال‌ها مانند املاي اشتباه و متفاوت برخی نام اشخاص، مکان‌ها و ... در قسمت‌های مختلف متن گردیده بود که خواننده کتاب را در درک محتوای کتاب سردرگم می‌کرد. برای همین، پژوهشگر متن حاضر را به دقت و با وسواس زیاد بارها مطالعه و بررسی نمود و در حد توان ابهام‌های محتوایی و املايي متن را برطرف نموده است.

سیده‌هدی سیدقطبی

بهار ۱۳۹۸